

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	H.P. Jansen	Datum	16 oktober 2024
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	12779126
E-mail	henk.jansen@utrecht.nl	Onderwerp	Evaluatie gemeentelijk beschermd stadsgezicht Minstroomgebied
Bijlage(n)	1	Beleidsveld	Erfgoed

Geachte leden van de raad,

In 2013 is het Minstroomgebied vanwege de bijzondere cultuurhistorische waarden door ons aangewezen als gemeentelijk beschermd stadsgezicht. Tot op heden is dit het enige *gemeentelijk* beschermde stadsgezicht in Utrecht (er zijn zes *rijks*beschermd stads- en dorpsgezichten). Bij de aanwijzing in 2013 is toegezegd het instrument na circa tien jaar te evalueren. Hierbij bieden wij u het evaluatierapport aan.

Doel evaluatie

Doel van de evaluatie was om antwoord te krijgen op de volgende vragen:

1. Wat is sinds de aanwijzing in 2013 de werking van de beschermde status van het Minstroomgebied geweest bij ontwikkelingen in het gebied?
2. Hoe hebben bewoners van het Minstroomgebied de status ervaren van het gemeentelijk beschermd gezicht en de reikwijdte ervan?
3. Welke geleerde lessen kunnen we meenemen naar de toekomst, zowel voor het Minstroomgebied, maar ook voor het koesteren en benutten van cultuurhistorische waarden in andere gebieden?

Methode

Om antwoord te krijgen op deze vragen is gekeken naar de aanleiding van het aanwijzen tot beschermd stadsgezicht, het bestemmingsplan en de Welstandsnota (oorspronkelijk uit 2004). Met actieve bewoners uit het gebied is de afgelopen jaren contact geweest over diverse casuïstiek. Om bewoners te betrekken bij de evaluatie is in maart een bijeenkomst geweest en hebben deze bewoners gereageerd in een bespreeknotitie. Hun input is verwerkt in het evaluatierapport. Tot slot zijn enkele cases binnen het gebied onderzocht met de focus op groen, openbare ruimte en bebouwing.

Conclusies en aanbevelingen

De belangrijkste conclusies en aanbevelingen uit het rapport:

- De status van gemeentelijk beschermd stadsgezicht en de daaraan gekoppelde beschrijving en regels in het bestemmingsplan biedt voldoende houvast voor het behoud van de

Burgemeester en wethouders

Datum 16 oktober 2024
Ons kenmerk 12779126

belangrijkste cultuurhistorische waarden: het groene en relatief landelijke karakter van het gebied en de bijzondere bebouwing (meestal ook beschermd als monument).

- Ontwikkelingen blijven mogelijk met de status van beschermd stadsgezicht. Voorbeelden zijn de nieuwbouw op het Hieronymuserf en de aanleg van het Park Oosterspoorbaan.
- De inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 biedt meer kansen voor goede regelgeving in het omgevingsplan voor gebieden met bijzondere waarden, dus ook voor gemeentelijke beschermde stads- en dorpsgezichten.
- Bij een toekomstige wijziging van het omgevingsplan kunnen op een aantal elementen (nog) duidelijkere beschrijvingen van de waarden van het Minstroomgebied opgenomen worden. Ook onderzoeken we of en hoe deze waarden nog beter in ander ruimtelijk beleid zoals de nota Omgevingskwaliteit en de Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte opgenomen kunnen worden.

Toekomst instrument gemeentelijk beschermd stads- en dorpsgezicht

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is de bescherming van cultureel erfgoed steviger verankerd in wetgeving. Gemeenten moeten voor cultureel erfgoed dat daarvoor in aanmerking komt, een toereikend beschermingsregime opnemen in het omgevingsplan. In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) staan hiervoor instructieregels. De instructieregels met betrekking tot beschermde stads- en dorpsgezichten zijn gericht op het voorkomen van aantasting van het karakter van deze gebieden.

De vraag komt op of met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 2024 de status van gemeentelijk beschermd stads- en dorpsgezicht nog meerwaarde heeft. Het is nu echter nog te vroeg om daar een sluitend antwoord op te geven. In Utrecht werken we aan het gebiedsgewijs omzetten van bestemmingsplannen naar het omgevingsplan. De erfgoedwaarden moeten we daarbij vastleggen in overeenstemming met de instructieregels van het Besluit kwaliteit leefomgeving. Dit is een langdurig proces waar gemeenten tot 2032 de tijd voor hebben gekregen. We volgen in de komende jaren daarom nauwgezet of bescherming van het bijzondere cultuurhistorische karakter van een gebied in het omgevingsplan in de praktijk voldoende bescherming én ontwikkelmogelijkheden biedt. Daarbij overwegen we per (deel)gebied of de inzet het instrument gemeentelijk beschermd stads- en dorpsgezicht van meerwaarde kan zijn.

We zien in elk geval dat de status van beschermd gezicht niet alleen een omgevingsrechtelijk instrument is. Voor bewoners heeft de status ook een belangrijke symbolische waarde: erkenning van het gevoel van trots en de betrokkenheid bij hun wijk. Daarnaast versterkt het de aandacht voor de bestaande kwaliteiten van het gebied én het belang van het culturele erfgoed van onze stad.

Eerder zijn verzoeken ingediend om de naoorlogse buurten Halve Maan (Oog in Al) en Kromme Rijn, en een deel van het Zwarte Water aan te wijzen als gemeentelijk beschermd stadsgezicht (o.a. Toezegging aan de gemeenteraad 20/T354 (08-09-20) en SV 2020, nr. 194 Geen sloopbesluit Rubenslaan in het reces). De bevoegdheid om deze gebieden al dan niet aan te wijzen als gemeentelijk beschermd stadsgezicht ligt, in lijn met de Omgevingswet, met de vaststelling van de nieuwe Verordening Erfgoed in 2023 bij uw raad.

De bevindingen van deze evaluatie, de praktijk van de gevolgen van de inwerkingtreding van de Omgevingswet én de vraag naar de meerwaarde van het instrument nemen we mee in de besluitvorming over deze verzoeken. In het eerste kwartaal van 2025 leggen wij ons voorstel hierover aan u voor.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,